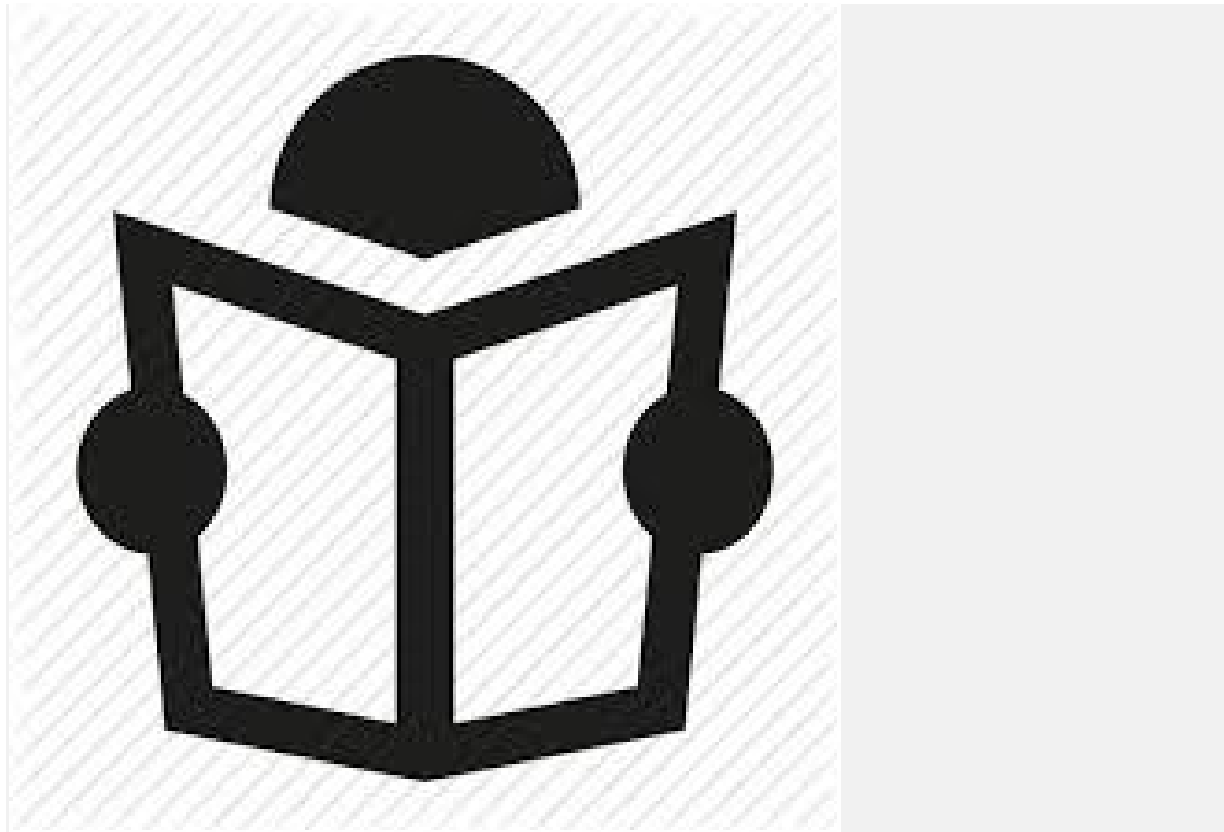

Lezen: Leuk en Leerzaam

EINDVERSLAG A.O.S.T.: PRAKTIJKONDERZOEK IN DE SCHOOL 2013/2014

Onderzoeksdocente: drs. Elżbieta van Beek – Brzuzek
Docente Engels bovenbouw
Jeroen Bosch College
Den Bosch

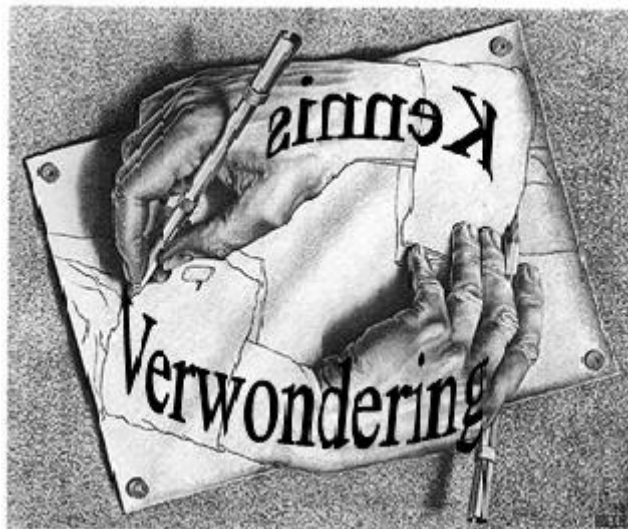
Begeleiders: Rian Aarts en Kitty Leuverink
Universiteit van Tilburg

Voorwoord

Onderzoek doen ervaar ik als een inspirerend en motiverend proces. Je kijkt op een systematische en analytische wijze naar je werk als docent, je ziet je rol vanuit een ander perspectief. Je komt dichterbij je leerlingen te staan. Mijn doelstelling van dit onderzoek was het lezen voor de leerlingen leuk en leerzaam te maken. Voor mijzelf is het onderzoek leuk en leerzaam geweest. Het is een bron van positieve energie en de mogelijkheid om de verwondering een kans te geven.

Ik wil hierbij mijn dankwoord richten aan mijn begeleiders van de Universiteit van Tilburg – Rian Aarts en Kitty Leuverink – voor de interessante gesprekken en ideeën uitwisseling, aan de coördinator – Thea Prinsen, voor het monitoren van het verloop van het onderzoek, en aan de rector van het Jeroen Bosch College Lian Derks voor de mogelijkheid om aan dit onderzoek deel te nemen.

Ik wil ook mijn leerlingen van 5 VWO bedanken voor hun medewerking aan de enquêtes – dankzij hen en het onderzoek heb ik een beter inzicht gekregen in de leerprocessen die zij ondergaan.

Inhoudsopgave

I.	Samenvatting	pagina 4
II.	Inleiding	pagina 5
III.	Probleemstelling	pagina 6
	§1 Praktijkprobleem en Onderzoeksdoel	
	§2 Onderzoeksvraag en deelvragen	
	§3 Literatuurstudie	
IV.	Aanpak	pagina 10
	§ 1 Methode van dataverzameling	
	§ 2 Interventie	
	§ 3 Data - analysetechnieken	
V.	Resultaten en Analyse	pagina 15
	§ 1 Tekst 1 "What's so right about Mr Wrong"	
	§ 2 Tekst 2 "The smartest kids in the world"	
	§ 3 Tekst 3 "Levi's 501"	
	§ 4 Tekst 4 "Burma Railway"	
	§ 5 Verschillen tussen de teksten	
VI.	Eindconclusies	pagina 24
VII.	Evaluatie en aanbeveling	pagina 26
VIII.	Literatuurlijst	pagina 27
IX.	Bijlagen	pagina 28
	Bijlage 1. Leerlingen enquêtes voor teksten 1, 2, 3 en 4.	
	Bijlage 2. Lessen - opdrachten	

I. Samenvatting

In het schooljaar 2012/2013 heb ik binnen A.O.S.T een onderzoek gedaan dat betrekking had op de leesattitude van de VWO bovenbouw leerlingen ten opzichte van Engelse teksten.

In dat onderzoek heb ik de drie door Stokman (2005) vastgestelde componenten van de leesattitude onderzocht, namelijk de utilitaire component, de hedonistische component en de cognitieve component.

In mijn onderzoek van dit schooljaar luidt de hoofdvraag: Hoe is het leesplezier en de leesopbrengst van Alquin teksten te vergroten onder 5VWO leerlingen van het Jeroen Bosch College?

Met andere woorden: hoe vergroot ik de *hedonistische* component van het leesplezier van 5VWO leerlingen? Wanneer vinden de leerlingen het lezen van Alquin teksten leuk?

Behalve leuk is lezen leerzaam. In mijn onderzoek meet ik ook “de opbrengst” van de gelezen tekst: hoeveel informatie onthouden de leerlingen van de gelezen tekst? Dat geeft een indicatie hoe betrokken de leerlingen bij de gelezen teksten zijn. Uit literatuurstudie blijkt dat meer betrokkenheid tijdens het lezen tot meer leesplezier en meer leesbereidheid leidt. Mijn onderzoek bevestigt deze stelling. Het onderzoek is opgezet als een lessenreeks over vier verschillende teksten. Elke tekst is behandeld volgens een ander docentprofiel beschreven door Jansen (1998): Culturele vormer, Literair-esthetische vormer, Maatschappelijke vormer en Individuele ontplooier.

Op basis van de leerlingenenquêtes en mijn eigen observaties maak ik een analyse van de hedonistische component (*leuk*) en de leesbetrokkenheid (*leerzaam*) voor de vier docentprofielen. Ik maak een analyse per tekst en per vraag. Vervolgens vergelijk ik de resultaten van de vier teksten. Op basis van deze analyses kom ik tot conclusie dat de docenten profielen Maatschappelijke Vormer en Culturele Vormer zich onderscheiden van de vier onderzochte profielen. De profielgroep Maatschappelijke Vorming scoort het hoogst op leesrendement en de profielgroep Culturele Vorming scoort het hoogst op leesplezier.

II. Inleiding

In mijn vorige onderzoek (van het afgelopen schooljaar 2012 / 2013) over leesattitude van de leerlingen van 6VWO heb ik gezocht naar instrumenten die het mogelijk maken om leesplezier te meten. In de literatuur heb ik in een onderzoeksverslag van Stokman (2005) een definitie gevonden die ik gebruikte bij het ontwikkelen van de onderzoeksinstrumenten.

Stokman stelt vast dat leesattitude bestaat uit een cognitieve, utilitaire en hedonistische component. Leesvaardigheid (cognitieve component - is het moeilijk? - heeft verband met de cognitieve inspanning die de lezer moet leveren om de tekst te kunnen begrijpen, zich in te kunnen inleven) is heel bepalend voor de leesattitude. Het niveau van de leesvaardigheid geeft aan of de lezer de tekst (te) moeilijk vindt. De utilitaire component geeft aan of de lezer het lezen van de de tekst nuttig vindt. De *hedonistische* component heeft betrekking op de gevoelens van de lezer ten opzichte van de tekst; *is het leuk?*

In het onderzoek van dit schooljaar wil ik me verder verdiepen in de leeshouding van de leerlingen met betrekking tot het lezen van Engelse teksten. Ik wil te weten komen hoe de leerlingen het lezen van Engelse teksten beleven en hoe ik als docent het verschil kan maken.

III. Probleemstelling

§1 Praktijkprobleem en Onderzoeksdoel

Het is een breed gedragen gedachte binnen het onderwijs, en zeker bij taaldocenten, dat de leerlingen van nu te weinig lezen en tegelijkertijd vinden wij, de docenten, dat het lezen van teksten een goede basis is voor het ontwikkelen van taalgevoel en taalinzicht en dat het bijdraagt tot de algemene ontwikkeling van de leerlingen. Door lezen wordt de woordenschat breder. Bovendien, voor het vak Engels bestaat het centraal examen uit het lezen en begrijpen van verschillende Engelse teksten – het bekende tekstverklaren. Als de leerlingen te weinig ervaring met lezen hebben, of als ze een negatieve leesattitude ontwikkelen, kan het een groot obstakel voor ze zijn om dit examen goed te maken. Belesen mensen hebben ook hier een voordeel.

Vanuit het onderwijs wordt meer zelfstandigheid van de leerlingen vereist. Derhalve is de vraag: hoe krijgen wij onze jeugd (weer) aan het lezen?

De doelstelling van mijn onderzoek van schooljaar 2013/2014 is: de leerlingen het best motiveren om gevarieerde Engelse teksten te lezen en mijn didactische instrumenten verder uit te breiden. Ik wil er ook voor zorgen dat de leesopbrengst hoog is. Leerlingen moeten ervaren dat lezen leuk en leerzaam is.

§2 Onderzoeksvraag en deelvragen

De hoofdvraag van dit onderzoek is: Hoe is het leesplezier en leesopbrengst van Alquin teksten te vergroten onder 5VWO leerlingen van het Jeroen Bosch College?

Deelvragen zijn:

1. Wanneer is de leesopbrengst het hoogst?
2. Wanneer vinden de leerlingen het lezen leuk?
3. Hoe maak ik het verschil als docent?

§3 Literatuurstudie

Literatuurstudie draagt bij tot het ontwerpen van mijn onderzoeksplan. Literatuurkader is tevens een basis voor de analyse van de resultaten.

De definitie van leesattitude uit Stokman's onderzoeksverslag (2005) heb ik gebruikt voor het ontwikkelen van de onderzoeksinstrumenten in mijn onderzoek (2012/2013) over het leesplezier van de 6VWO leerlingen. Stokman stelt vast dat leesattitude bestaat uit een cognitieve, utilitaire en hedonistische component. Leesvaardigheid (cognitieve component - is het moeilijk? - heeft verband met de cognitieve inspanning die de lezer moet leveren om de tekst te kunnen begrijpen, zich in te kunnen inleven) is heel bepalend voor de leesattitude. Het niveau van de leesvaardigheid geeft aan of de lezer de tekst (te) moeilijk vindt. De utilitaire component geeft aan of de lezer het lezen van de de tekst nuttig vindt. De hedonistische component heeft betrekking op de gevoelens van de lezer ten opzichte van de tekst; is het leuk? Mijn onderzoek wees uit dat de hedonistische component moeilijk te beïnvloeden is.

Uit mijn literatuurstudie die ik dit jaar gedaan heb komt naar voren dat het Finse model van leesonderwijs door internationaal erkende onderzoeken (PISA 2009) wordt aangemerkt als het meest effectief en dat Finse leerlingen door hun onderwijs een zeer positieve leesattitude ontwikkelen (Moerenhout 2012/2013). In mijn verdere literatuurstudie heb ik me gericht op het vinden van de rol van de docent op het ontwikkelen van de (positieve) leesattitude bij de

leerlingen. Jolles (2013) stelt vast dat *“Uit internationaal onderzoek onder 49 landen blijkt dat Nederland redelijk scoort op technisch lezen, maar helemaal onderaan bungelt als het gaat om leesplezier. Je kunt pas plezier in lezen ontwikkelen als je lees- en voorleeservaring opdoet.”* In dit onderzoek zoek ik naar instrumenten die het leesplezier bij de leerlingen vergroot en tevens leesrendement oplevert.

Heizenga (2010) maakt onderscheid tussen verschillende vormen van taalonderwijs. Behalve technisch lezen, begrijpend en studerend lezen definieert Heizenga een ander vorm, namelijk belevend lezen, waarbij de emotionele betrokkenheid van de lezer bij een tekst centraal staat. Zo'n betrokkenheid van de lezer die er voor zorgt dat de lezer meegenomen wordt in het verhaal wordt ook “leesbevordering” genoemd. Het is te verwachten dat het de leesattitude op een positieve wijze beïnvloedt.

Howard (2012) onderzoekt waarom jongeren voor hun plezier lezen en wat de barrières en motivaties voor deze groep lezers zijn die invloed hebben op hun leesattitude. Er wordt hier beroep gedaan om meer onderzoek naar leesattitude te doen: “It is generally accepted that pleasure reading has been a neglected aspect of the broad field of library and information studies.” Howard maakt onderscheid tussen verschillende typen lezers en concludeert dat het inspelen op de rol van leeftijdsgenoten in het ontwikkelen van de interesse voor het lezen “teen pleasure reading” vergroot. De omgeving: docenten, ouders, bibliotheek kunnen daarin een belangrijke functie hebben.

Een onderzoek gedaan door Vieira & Grantham (2011) richt zich op “locus of control & reading engagement” en hoe deze aspecten bijdragen aan de leesattitude bij jonge lezers. Volgens de onderzoekers zijn jonge lezers die in hun perceptie meer controle over hun leven hebben meer geëngageerde lezers. Meer betrokkenheid bij de gelezen tekst heeft een positieve invloed op de leesattitude van de jongeren. Een betrokken lezer heeft plezier tijdens het lezen en is open voor meer leeservaringen. Onderdompeling met wat gelezen wordt zorgt ervoor dat de lezer zich met de inhoud van de tekst identificeert en zich tijdens het lezen emotioneel betrokken voelt. Het niveau van de leesvaardigheid is de basis voor het cognitieve proces tijdens het lezen. Begrijpen wat wordt gelezen is echter meer dan het begrijpen van individuele woorden en zinnen. Voor de leesbetrokkenheid is wat de *flow* theoretici noemen: “academic intensity and positive emotional response” (Vieira & Grantham, 2011). Cognitieve en emotionele componenten samen zorgen ervoor dat de lezer een hoog niveau van leesplezier beleeft tijdens het lezen. Viera & Grantham maken verder onderscheid tussen de leesbetrokkenheid van de waarnemer (“observer reading involvement”) en een diepere niveau van betrokkenheid, namelijk de participant (“participant reading involvement”). “Observer reading involvement” betekent dat de lezer nadenkt over keuzes, opties of standpunten aanwezig in de tekst.

“Participant reading involvement” betekent dat de lezer het verhaal en de beschreven situatie op het persoonlijke niveau tot zich neemt.

Janssen (1998) onderscheidt bij leesonderwijs vier docentenprofielen die gebaseerd zijn op de soort opdrachten die de leerlingen krijgen bij het verwerken van teksten. Typen docenten die in het onderzoek staan zijn op de volgende wijze beschreven:

“Op basis van de enquête zijn vier profielen van leraren onderscheiden, afhankelijk van het doel waaraan zij in hun lessen prioriteit zeggen te geven:

- *Culturele vormers: streven er primair naar leerlingen kennis te laten maken met het culturele erfgoed, met wat de Nederlandse literaire cultuur aan waardevols heeft voortgebracht (48% van alle docenten);*
- *Literair-esthetische vormers: streven er primair naar leerlingen inzicht te geven in (de structuur van) literaire teksten (11%);*
- *Maatschappelijke vormers: streven er primair naar leerlingen via het lezen van literaire teksten inzicht te geven in de (contemporaine en historische) maatschappelijke werkelijkheid en te leren deze kritisch te benaderen (12%);*
- *Individuele ontplooiers: streven er primair naar leerlingen via het lezen van literaire teksten zelfkennis te laten opdoen en te komen tot persoonlijke, emotionele groei (25%).”*

Volgens Janssen bepalen het type opdrachten het docentenprofiel:

- * *Culturele vormers zijn cognitief gericht. Zij zijn minder tekstgericht; de helft van de vragen en opdrachten is niet-tekstgericht. Kennisoverdracht staat centraal. Een derde van de taakeisen is productief. De tekstordening is chronologisch. De docent is primair de kennisoverdrager. Er zijn meer opdrachten in de “pre-reading fase” dan bij andere docenten.*
- * *Literair-esthetische vormers zijn gericht op taalgebruik, structuur van de tekst, vragen en opdrachten. Ongeveer een derde van de vragen is reproductief; het min of meer letterlijk reproduceren van informatie. De overige taakeisen zijn productief. Minder vaak dan andere docenten wordt er gevraagd om een tekst te (re)construeren. De tekst wordt eerst gelezen en dan verwerkt.*
- * *Maatschappelijke vormers zijn gericht op sociaal-maatschappelijke achtergronden van teksten. Leerlingen moeten kritisch leren oordelen. De buitentekstuele context is net zo belangrijk als de tekst zelf. Het merendeel van de vragen is productief. Interpreteren en convergeren staan centraal. De meeste taakeisen zijn in de ‘post-reading’ fase.*
- * *Individuele ontplooiers zijn gericht op evalueren en elaboreren. De taakeisen zijn tekstgericht. De meeste opdrachten worden gemaakt in de ‘post-reading’ fase en men laat zelden of nooit vóór of tijdens het lezen activiteiten verrichten.*

Janssen concludeert:

“Het docentenprofiel Culturele Vorming slaagt er, in vergelijking tot docenten uit andere profielen, goed in om bij leerlingen op korte termijn positieve houdingen ten opzichte van literatuur en literatuuronderwijs in stand te houden en te bevorderen.

Het docentprofiel Individuele ontplooiing slaagt er, beter dan docenten uit andere profielen, in om leerlingen inzicht te geven in de meerduidigheid en polyvalentie van literaire teksten én om leerlingen zelf daarmee te leren omgaan, over het algemeen met behoud van enig leesplezier. Dit gaat echter ten koste van de declaratieve kennis over literair-historische achtergronden. Opvallend is dat de leerlingen uit deze profielgroep zich minder vaak positief uitlaten over het literatuuronderwijs dan leerlingen uit de andere profielgroepen. Ook rapporteert deze groep minder leerervaringen dan de andere groepen én vindt het rapporteren van leerervaringen bij het literatuuronderwijs moeilijker dan leerlingen uit de profielgroep Culturele Vorming.

De belangrijkste bevinding bij het Literair-esthetische profiel is dat literatuuronderwijs binnen deze groep bij meer leerlingen een negatieve houding oproept ten opzichte van het analyseren van literatuur.

Het profiel Maatschappelijke Vorming onderscheidt zich in gerealiseerde leeropbrengsten niet van alle andere groepen (er zijn geen leerervaringen die exclusief aan deze groep

gekoppeld kunnen worden). In hoeverre docenten uit dit profiel erin slagen hun primaire, meer emancipatoire doelstellingen te realiseren is wellicht pas op langere termijn vast te stellen.

De profielgroep Maatschappelijke Vorming onderscheidt zich van de drie andere groepen doordat binnen deze groep minder oud-leerlingen positieve attitudes rapporteren als opbrengst van literatuuronderwijs. Binnen de profielgroep Individuele ontplooiing rapporteren significant minder oud-leerlingen leerervaringen op het gebied van studievaardigheid dan binnen de drie andere groepen. Paarsgewijze verschillen zijn dat het groepenpaar Culturele Vorming en Literair-esthetische vorming zich onderscheidt van de andere groepen door meer oud-leerlingen rapporteren op het gebied van een positieve attitude, studievaardigheid en literair-historische achtergronden.....

De vier benaderingen binnen het literatuuronderwijs onderscheiden zich van elkaar ten aanzien van leerstofinhouden of didactische werkwijzen of beide. Geconcludeerd kan worden dat één type benadering zich het duidelijkst profileert: de auteursgerichte/historische benadering.”

IV. Aanpak

Het onderzoek is gericht op 5VWO leerlingen. In die klas onderzoek ik hoe ik de leerlingen het beste kan motiveren om meer in het Engels te lezen.

Ik doe mijn onderzoek op basis van de Engelse teksten (artikelen) uit ALQUIN, dat wij op onze school in 5 en 6 VWO in de lessen gebruiken.

Dit doe ik op basis van literatuurstudie en eigen data verzameling.

§ 1 Methode van dataverzameling

Op basis van literatuurstudie en mijn onderzoek in het schooljaar 2012/2013 maak ik een ontwerp van lessenreeks die ik in de klas ga uitvoeren. Naar aanleiding van deze interventie krijgen de leerlingen een schriftelijke enquête met vragen. Tijdens de uitvoering van de lessenreeks houd ik een logboek bij. De op deze wijze verzamelde data worden geanalyseerd. In de conclusie geef ik antwoord op de deelvragen en de hoofdvraag.

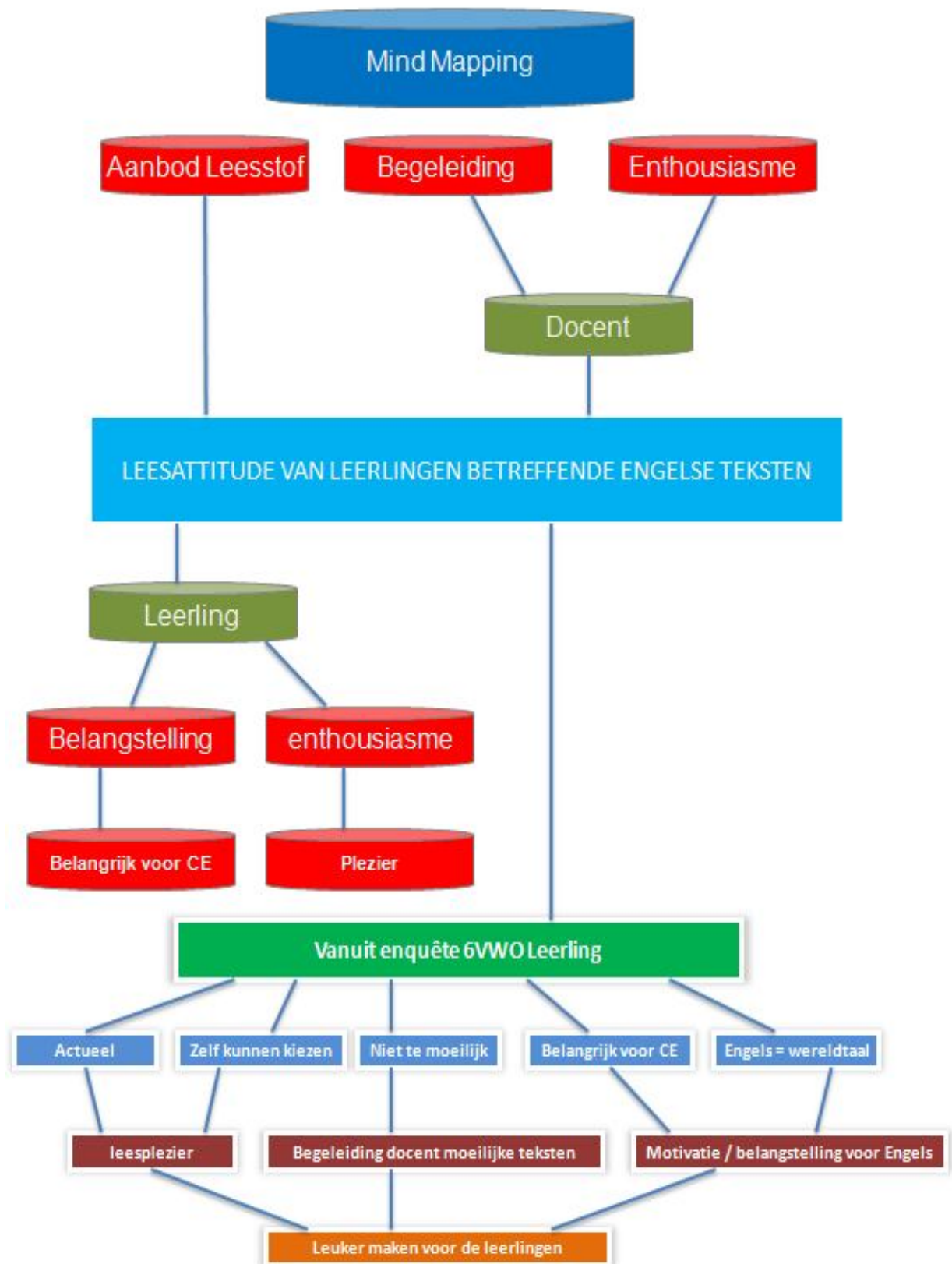

Fig. 1 Rol docent volgens de leerlingen van 6VWO

De bovenste grafiek heeft betrekking op de enquête over leesplezier die ik aan de leerlingen van 6VWO heb voorgelegd en die ik in een grafiek heb verwerkt in mijn onderzoek van 2012/2013. De docent heeft een rol in het ontwikkelen van (positieve) leesattitude van de

leerlingen, wat bevestigd is in de literatuur. Evenals vorig jaar betrek ik ook dit jaar de leerlingen bij mijn onderzoek. Data wordt verzameld op basis van interventie - een lessenreeks - waarna de leerlingen een enquête krijgen voorgelegd met vragen die tevens deelvragen van dit onderzoek zijn. De lessenreeks heeft vier teksten uit Alquin als basis. Voor elke tekst zijn er opdrachten gemaakt die gebaseerd zijn op vier docentenprofielen beschreven bij Janssen (1998). Tijdens de lessen houd ik een logboek bij waarin mijn observaties worden vastgelegd.

§ 2 Interventie

Dataverzameling en randvoorwaarden.

Dataverzameling vindt plaats op basis van de lessenreeks. Lessen zijn ontworpen naar de vier docentenprofielen onderscheiden door Janssen (1998). In de lessenreeks zijn vier teksten uit Alquin behandeld. Alle teksten zijn op hetzelfde niveau aangegeven door drie sterren (***)

Eenduidigheid is belangrijk voor het onderzoek, derhalve moeten zoveel mogelijk dezelfde omstandigheden gecreëerd worden. Voor de conformiteit worden alle teksten telkens met de bijbehorende CD klassikaal meegelezen. Elke nieuwe tekst wordt door mij kort geïntroduceerd (onderwerp). Voor elk tekst zijn telkens 9 opdrachten. Opdracht 9 (Write a description .....in 50 words) wordt voor elke tekst gegeven. De laatste 15 minuten van elke tweede les van de lessenreeks worden gereserveerd voor de leerlingen enquête.

Er dient tevens aangemerkt te worden dat ik met variabelen te maken heb. Er zijn vier verschillende typen docent- en lesstijlen alsook vier verschillende teksten. Dit neem ik mee in mijn opmerkingen en discussie.

Lessen

Tekst 1

”What’s so right about Mr Wrong”

In deze tekst wordt antwoord gezocht op de vraag: Waarom kiezen zo veel vrouwen voor een “verkeerde” man?

Type docent: de Literair-esthetische vormer, die benadrukt (de esthetiek van) taalgebruik, vocabulair, signaalwoorden en de structuur van de tekst. De tekst zelf staat centraal, inzicht geven in de structuur van de tekst is primair. Eerst wordt de tekst gelezen, en dan verwerkt.

Opdrachten:

Opdrachten zijn tekstgericht. Eén derde van de vragen (hier 3 vragen) is het reproduceren van informatie; de drie eerste vragen zijn conform de omschrijving van Janssen (1998) reproductief. Leerlingen geven de informatie in de tekst weer.

Overige taakeisen zijn conform de omschrijving van Janssen (1998) de productieve opdrachten - er is meer inzicht en creativiteit van de leerlingen vereist. Vragen 4, 5, 6, 7, 8 en 9 zijn derhalve productief. Vraag 4 heeft betrekking op de structuuranalyse. Vragen 5, 6, 7, 8 en 9 hebben betrekking op vocabulair en taalgebruik.

Tekst 2

”The smartest kids in the world”

In deze tekst worden de scholen in verschillende landen besproken. Er wordt gekeken naar welke type onderwijs het beste werkt.

Type docent: de Individuele ontplooiër, die laat de leerlingen zelfkennis opdoen via het lezen. Rol van de lezer (leerling), het subjectieve karakter van het lezen staan centraal.

Opdrachten:

Opdrachten zijn gericht op de tekst zelf, buitentekstuele kennis is van minder belang. De meeste opdrachten zijn in de “post – reading” fase en zijn evaluatief van aard en tekstgericht. Leerlingen beoordelen informatie uit de tekst.

Er zijn twee “warming up”-vragen in de “pre-reading” fase: vraag 1 en 2.

Vragen 3, 4, 5, 6, 7, 8, en 9 zijn in de “post-reading” fase. Deze vragen hebben betrekking op de inhoud van de tekst en hebben een tekstverklarend karakter. De leerlingen worden tevens om hun eigen mening gevraagd; subjectieve evaluatie van de informatie uit de tekst.

Tekst 3

”Levi’s 501”

In deze tekst wordt het merk Levi’s in de historische en maatschappelijke context besproken.

Type docent: de Maatschappelijke vorm, die als doel heeft de leerlingen kritisch maatschappelijke kwesties te leren beoordelen.

Opdrachten:

Bij de opdrachten ligt nadruk op interpreteren en convergeren (thema’s naar één punt richten). 90% (hier 8) van de opdrachten is in de ‘post-reading’ fase, driekwart (hier 7) is productief - er is meer inzicht en creativiteit van de leerlingen vereist.

Alleen vraag 1 is in de “pre-reading” fase. Overige vragen zijn in de “post-reading” fase. Vragen 3, 4, 5, 6, 7, 8 en 9 zijn productief. De leerlingen worden gevraagd om inzicht en informatieverwerking tegen de sociaal-maatschappelijke achtergrond van de context van de gelezen tekst.

Tekst 4

”Burma Railway”

In deze tekst wordt relaas gegeven van een Britse man die tijdens de tweede wereldoorlog als dwangarbeider werkte aan de bouw van het spoor in Birma – “The Death Railway”.

Type docent: De Culturele vorm, die als doel heeft de leerlingen kennis te laten maken met het culturele erfgoed en die cognitief gericht is. Kennisoverdracht staat centraal.

Opdrachten:

Bij de opdrachten ligt de nadruk op cultuuroverdracht en ze zijn minder tekstgericht. In vergelijking met andere docenten stelt dit docentenprofiel meer vragen in de “pre-reading” fase. De helft van de vragen (hier 4) en opdrachten is niet- tekstgericht. Kennis staat hier centraal. De meerderheid van de opdrachten (hier 6) zijn in de “post-reading” fase. Een derde (hier 3) van de opdrachten is productief - er is inzicht en creativiteit van de leerlingen vereist.

Vragen 1, 2 en 3 zijn in de “pre-reading” fase. Deze vragen hebben betrekking op de historische achtergrond van de tekst. Vragen 4, 5, 6, 7, 8 en 9 zijn in de “post-reading” fase. Vragen 5, 8 en 9 zijn productief, waarbij de leerlingen om inzicht en creatieve kennis wordt gevraagd.

Overige opdrachten vragen op betrekking op het reproduceren van verworven kennis.

§ 3 Data - analysetechnieken

Leerlingenenquête

Leerlingen krijgen uitleg over het onderzoek en de data verzameling.

Na de bespreking van elk tekst krijgen de leerlingen de volgende vragen schriftelijk te beantwoorden:

1. observer reading involvement – specifieke vraag over de inhoud van de tekst. Deze vraag meet het waarnemingsniveau van de leerling tijdens het lezen van de tekst.

2. participant reading involvement – specifieke vraag over de opinies van de auteur. Deze vraag meet de diepere emotionele betrokkenheid van de leerling tijdens het lezen van de tekst.
3. Did reading the text make you think more of the theme / subject discussed there?
4. Was the text fun to read?
5. Was it fun working on the assignments?

Vragen 1 en 2 zijn open vragen. Zij meten het leesrendement van de gelezen tekst en geven antwoord op de deelvraag: Wanneer is de leesopbrengst het hoogst?

Bij de vragen 3, 4 en 5 geven de leerlingen antwoorden aan de hand van een schaal van 1 tot 5. Vragen 3, 4 en 5 meten de leerlingensperceptie van het leesplezier voor elk tekst en geven antwoord op deelvraag: Wanneer vinden de leerlingen het lezen leuk?

Analyse van de verschillen tussen de resultaten van de vier teksten geeft antwoord op de deelvraag: Hoe maak ik het verschil als docent?

Door de deelvragen te beantwoorden wordt het antwoord gegeven op de hoofdvraag: Hoe is het leesplezier en leesopbrengst van Alquin teksten te vergroten onder 5VWO leerlingen van het Jeroen Bosch College?

Alle data worden ingevoerd in een excell bestand. De gegevens worden per tekst en per vraag in grafieken weergegeven.

Logboek

Ik maak aantekeningen tijdens de lessen aan de hand van de volgende vragen:

- Gaat de les goed?
- Zijn de leerlingen geïnteresseerd?
- Is de sfeer goed?
- Spreken de leerlingen over het onderwerp?
- Werken zij goed door?
- Komen ze zelf met vragen / opmerkingen / aanvullende informatie?
- Welk type docent spreekt mij het beste aan, in welke rol voel ik me het meest comfortabel?
- Externe factoren

Mijn waarnemingen verwerk ik in de analyse en conclusies van de resultaten.

Helemaal oneens   *Helemaal eens*
1   2   3   4   5

Vraag 5 Was it fun working on the assignments?
Geef antwoord aan de hand van een schaal van 1 tot 5. Omcirkel een cijfer.

Helemaal oneens   *Helemaal eens*
1   2   3   4   5

Deze vragen geven weer in hoeverre de leerlingen het lezen van de tekst op een schaal van 1 tot en met 5 leuk vinden. Zij geven antwoord op de deelvraag: Wanneer vinden de leerlingen het lezen leuk?

Analyse.

De gemiddelde waardering voor vragen 3, 4 en 5 samen is 2,77. Het meest gekozen cijfer is 3. De meestse leerlingen (69,33%) geven het cijfer 3 of 4. Geen van de leerlingen heeft voor deze vragen het cijfer 5 gekozen.

Vraag 3

De meeste leerlingen (68%) geven cijfer 3 of 4. Het meest gekozen cijfer is 4. Het gemiddelde cijfer is 2,96. Twee leerlingen geven het cijfer 1. De standaarddeviatie voor vraag 3 is 0,98.

Vraag 4

Een grote meerderheid van de leerlingen (80%) geeft het cijfer 3 of 4. Het meest gekozen cijfer is 3. Het gemiddelde cijfer is 3,12. Geen van de leerlingen geeft het cijfer 1. De standaarddeviatie voor vraag 4 is 0,73.

Vraag 5

Een grote meerderheid van de leerlingen (84%) geeft het cijfer 2 of 3. Het meest gekozen cijfer is 2. Het gemiddelde cijfer is 2,24. Drie leerlingen geven het cijfer 1. De standaarddeviatie voor vraag 5 is 0,72.

Conclusie vragen 3, 4 en 5

De algemene waardering voor deze tekst ligt aan de positieve kant van de schaal.

Leerlingen zijn het meest positief over het onderwerp van de tekst (vraag 3). Mijn eigen observaties bevestigen dit beeld. Het onderwerp "Mister Wrong" levert stof voor discussies, zij zijn met het onderwerp bezig.

Het lezen van de tekst zelf heeft het hoogste cijfer van alle drie vragen. In hun onderzoek beschrijven Vieira & Grantham (2011) dat de interesse in het onderwerp (topic interest) gepaard gaat met het verlangen om te lezen en over de gelezen tekst te praten. Uit mijn logboek blijkt dat de leerlingen de tekst met veel aandacht meelesen.

Vraag 5: het maken van de opdrachten krijgt het laagste cijfer. Uit mijn logboek blijkt dat zij wel goed doorwerken. In de literatuur wordt beschreven dat meer leerlingen ten opzichte van de opdrachten van dit type docent (het Literair-esthetische profiel) een negatieve houding hebben. Tevens rapporteren meer leerlingen een positieve attitude als onderwijsopbrengst van dit type onderwijs/docent. Dit type opdrachten geven meer leerrendement op langere termijn. (Janssen, 1998).

Helemaal oneens   *Helemaal eens*
1   2   3   4   5

Vraag 5 Was it fun working on the assignments?

Geef antwoord aan de hand van een schaal van 1 tot 5. Omcirkel een cijfer.

Helemaal oneens   *Helemaal eens*
1   2   3   4   5

Deze vragen geven weer in hoeverre de leerlingen het lezen van de tekst op een schaal van 1 tot en met 5 leuk vinden. Zij geven antwoord op de deelvraag: Wanneer vinden de leerlingen het lezen leuk?

De gemiddelde waardering voor vragen 3, 4 en 5 samen is 2,56. Het meest gekozen cijfer is 3. De meeste leerlingen (59,09%) geven het cijfer 3 of 4. Vier leerlingen hebben voor deze vragen het cijfer 5 gekozen.

Vraag 3

De meeste leerlingen (63,64%) geven het cijfer 2 of 3. Het meest gekozen cijfer is 2. Het gemiddelde cijfer is 2,64. Twee leerlingen geven het cijfer 5. De standaarddeviatie voor vraag 3 is 1,18.

Vraag 4

Het meest gekozen cijfer is 3 (40,91%). De meeste leerlingen (40,91%) geven het cijfer 3. 22,73% leerlingen kiezen voor cijfer 2 en hetzelfde aantal leerlingen (22,73%) kiest voor het cijfer 4.

Het gemiddelde cijfer is 2,91. Een leerling geeft het cijfer 5. De standaarddeviatie voor vraag 4 is 1,02.

Vraag 5

Een grote meerderheid van de leerlingen (72,73%) geeft het cijfer 1 of 3. Het meest gekozen cijfer is 1. Het gemiddelde cijfer is 2,14. Een leerling geeft het cijfer 5. De standaarddeviatie voor vraag 5 is 1,17.

Conclusie vragen 3, 4 en 5

De algemene waardering voor deze tekst ligt net aan de positieve kant van de schaal.

De standaarddeviatie voor vragen 3, 4 en 5 is hoog (boven 1). Dit betekent dat de leerlingen uiteenlopende antwoorden geven op deze vragen. Het gemiddelde cijfer is dan minder representatief. Afgaande op het meest gekozen cijfer zijn de leerlingen het meest positief over het lezen van de tekst (vraag 4) met een waardering van het cijfer 3. De waardering voor het onderwerp (vraag 3) en de opdrachten (vraag 5) ligt aan de negatieve kant van de schaal, waarbij het laagste cijfer wordt gegeven aan de opdrachten. Volgens mijn eigen observaties reageren de leerlingen positief op de titel (kleding, jeans) en het lezen van de tekst gaat goed. Dit blijkt ook uit het cijfer op vraag 4.

Conclusie tekst 3

De leerlingen waren bij het lezen betrokken op zowel het begrijpend alsook het emotionele niveau. Dat maakt lezen leuk. Qua leerrendement (vraag 1 en 2) scoren de leerlingen hoog. De opdrachten voor dit type docent heeft een lage waardering. Dit wordt ook ondersteund

door de literatuur. Janssen (1998) stelt vast dat leeropbrengsten (op kortere termijn) voor het profiel Maatschappelijke Vorming zich niet van alle andere groepen onderscheiden. Op lange termijn zijn er echter minder leerlingen met een positieve leesattitude binnen deze groep. Deze benadering heeft een positief effect op kortere termijn. Voor de langere termijn zijn er minder positieve effecten gemeten.

§ 4 Tekst 4 "Burma Railway"

Type docent: De Culturele vormer
25 leerlingen hebben de vragen beantwoord.

Vragen 1 en 2.

Vraag 1 According to the article, what was the reaction of Sir Harold Atcherley, who was interviewed in the article, to the documentary made about the Burma railway.

Vraag 2 What's meant by Burma being a "forgotten war" according to the writer? Explain in 20 words.

Deze vragen meten de leesbetrokkenheid ("reading involvement") van de leerlingen bij de tekst. Zij geven antwoord op de deelvraag: Wanneer is de leesopbrengst het hoogst?

Analyse.

Een meerderheid van de leerlingen geeft het goede antwoord op vragen 1 en 2 (samen 72% goed). Vraag 2 die de leesbetrokkenheid van de participant ("participant reading involvement") meet heeft een aanzienlijk hogere score (84%) dan vraag 1, die de leesbetrokkenheid van de waarnemer ("observer reading involvement") meet (56%).

Conclusie vragen 1 en 2

Volgens Vieira & Grantham (2011) verwijst de waarnemende leesbetrokkenheid naar de cognitieve verwerking van de informatie en de deelnemende leesbetrokkenheid naar de diepere emotionele verwerking van de informatie. Verwerking op cognitief (begrijpend) niveau van de informatie is voldoende, wel lager dan op emotionele niveau. Leerlingen voelen zich meer participanten dan waarnemers van de tekst. Wat geschreven is is belangrijker dan hoe het geschreven is.

Er is een hoog niveau van de emotionele verwerking van de informatie. Een hogere score op vraag 2 duidt erop dat de leerlingen het verhaal en de beschreven situatie op het persoonlijke niveau tot zich nemen. Dat betekent dat de leerlingen reageren op emotioneel niveau op de tekst, zij zijn sterk bewust van waar de tekst over gaat.

For de *flow* is er volgens theoretici (Vieira & Grantham, 2011) "academic intensity and positive emotional response" noodzakelijk. De academische intensiteit is hier lager maar aan de positieve kant. Onderdompeling met wat gelezen wordt en zich identificeren met de inhoud, wat bij Vieira & Grantham (2011) omschreven is als "immersion with what is read ..and identification with context.." wijst erop dat het lezen leuk is en het is te verwachten dat het de leeshouding van de leerlingen positief beïnvloedt.

Resultaten vragen 3, 4 en 5.

Vraag 3 Did reading the text make you think more of the theme / subject discussed there?

Geef antwoord aan de hand van een schaal van 1 tot 5. Omcirkel een cijfer.

blijkt dat de leerlingen geïnteresseerd zijn in de tekst. Er is veel nieuwe (historische) informatie over het onderwerp. Ik heb een goed gevoel bij het werken aan dit tekst. Ik voel de interesse van de groep. Ook Janssen (1998) stelt vast dat dit type docent van alle type docenten het beste erin slaagt om zowel op korte als op lange termijn een positieve houding ten opzichte van de tekst “in stand te houden en te bevorderen.”

Overwegend positieve waardering voor de tekst wijst er op dat de leerlingen het lezen van tekst 4 leuk vinden.

§ 5 Verschillen tussen de teksten

Vragen 1 en 2

De hoogste scores op vragen 1 en 2 zijn bij tekst 3: 86,64% van de leerlingen geeft het correcte antwoord. Betrokkenheid van de leerlingen bij het lezen van de tekst was bij het docentenprofiel Maatschappelijke vorming het hoogste. Op basis van de literatuur betekent dit het hoogste rendement voor dit type opdrachten. Op langere termijn is ook te verwachten dat de leerlingen een positieve leeshouding ontwikkelen.

Vragen 3, 4 en 5

	Tekst 1 N=25		Tekst 2 N=26		Tekst 3 N= 22		Tekst 4 N=25	
	GM	(SD)	GM	(SD)	GM	(SD)	GM	(SD)
vraag 3	2,96	(0,98)	2,81	(1,10)	2,64	(1,18)	3,20	(1,26)
vraag 4	3,12	(0,73)	2,73	(0,96)	2,91	(1,02)	3,00	(1,29)
vraag 5	2,24	(0,72)	2,15	(0,83)	2,14	(1,17)	2,68	(1,40)

N = een aantal leerlingen

(SD) = standaarddeviatie

GM = een gemiddelde

Vragen 3, 4 en 5 geven antwoord in hoeverre de leerlingen het onderwerp (vraag 3) het lezen van de tekst (vraag 4) en het maken van de opdrachten (vraag 5) op een schaal van 1 tot en met 5 leuk vinden. Samen geeft dit weer wat de leesattitude van de leerlingen ten opzichte van de tekst is. De leerlingen zijn het meest positief over tekst 4: De meest gekozen waardering is 3 en de gemiddelde waardering is 2,96. Deze twee variabelen komen bij deze tekst het dichtst bij elkaar. Op basis van de literatuur betekent de overwegend positieve en hoogste waardering voor tekst 4 dat de leerlingen het lezen van tekst 4 het leukst vinden. Het docentenprofiel Culturele vormer scoort het hoogste op leesplezier.

VI. Eindconclusies

De onderstaande antwoorden op de deelvragen en hoofdvraag van dit onderzoek zijn gebaseerd op de analyse van de resultaten beschreven in het voorgaande hoofdstuk.

§ 1 Deelvraag 1

Wanneer is de leesopbrengst het hoogst?

Uit dit onderzoek blijkt dat betrokkenheid van de leerlingen bij het lezen van de tekst voor het docentenprofiel Maatschappelijke vorming het hoogste was. Het type opdrachten dat aan dit docentenprofiel gekoppeld is richt zich op de maatschappelijk kritische benadering van de teksten. De meerderheid van de opdrachten is productief van aard en gericht op interpreteren en samenvoegen. De meeste taakeisen worden gesteld in de “post-reading” fase.

§ 2 Deelvraag 2

Wanneer vinden de leerlingen het lezen leuk?

Uit dit onderzoek blijkt dat het leesplezier voor de leerlingen het hoogste was voor het docentenprofiel Culturele vorming. Het type opdrachten dat aan dit docentenprofiel gekoppeld is richt zich op cultuuroverdracht en is minder tekstgericht dan bij andere docenten. De meerderheid van de opdrachten is productief van aard en cognitief gericht. Kennisoverdracht staat centraal. De meeste taakeisen worden gesteld in de “post-reading” fase en er wordt tevens meer dan bij de andere docentprofielen aandacht besteed aan de “pre-reading” fase.

§ 3 Deelvraag 3

Hoe maak ik het verschil als docent?

Verschillende benaderingen van de tekst gebaseerd op opdrachten uit de vier docentenprofielen beschreven in de literatuur, namelijk Culturele vormers, Literair-esthetische vormers, Maatschappelijke vormers en Individuele ontplooiers, hebben invloed op het leesplezier alsook op het leesrendement van de 5VWO leerlingen. Door als docent bewust te zijn van de invloed van de verschillende leesbenaderingen op het leesrendement en leesplezier voor de leerlingen kunnen de docenten de leesattitude van hun leerlingen positief beïnvloeden.

§ 4 Hoofdvraag

Hoe is het leesplezier en de leesopbrengst van Alquin teksten te vergroten onder 5VWO leerlingen van het Jeroen Bosch College?

Dit onderzoek wijst uit dat de docentenprofielen Maatschappelijke vorming en Culturele vorming zich onderscheiden van de vier onderzochte profielen. De profielgroep Maatschappelijke vorming scoort het hoogste op leesrendement en de profielgroep Culturele vorming scoort het hoogste op leesplezier.

Door de opdrachten die aan de leerlingen worden voorgelegd te baseren op de taakeisen typerend voor deze docentprofielen kan de docent het leesrendement vergroten en het leesplezier positief beïnvloeden. Voor beide profielen geldt dat de taakeisen productief van aard zijn. Er worden eisen gesteld aan het inzicht in de tekst en de leerlingen worden uitgedaagd op hun creativiteit. Door teksten te behandelen in de maatschappelijke context vergroot dit het leesrendement. Leerlingen zijn meer bij de tekst betrokken en onthouden meer wanneer zij uitgedaagd worden om verbanden te leggen tussen de tekst en de maatschappelijke werkelijkheid buiten de tekst. Het leesplezier van de leerlingen wordt vergroot door de leerlingen kennis te laten maken met het culturele erfgoed. De docent richt

zich op kennisoverdracht. Informatieverwerking door de leerlingen geeft meer inzicht en betrokkenheid bij de gelezen tekst wat het leesplezier vergroot. Op basis van de resultaten kan de conclusie getrokken worden dat taakeisen bij de tekst, die de leerlingen uitdagen om vorm te geven aan de verworven informatie, kennis en waarneming van de maatschappelijke werkelijkheid, de leesopbrengst en het leesplezier van de leerlingen vergroten.

VII. Evaluatie en aanbevelingen

Discussie

Het onderzoek is uitgevoerd op een relatief kleine groep leerlingen van een school. Statistische gegevens die in de analyse en conclusie zijn gebruikt kunnen derhalve alleen betrekking hebben op deze groep leerlingen.

Er zijn vier verschillende teksten met verschillende onderwerpen en schrijvers gebruikt wat van invloed kan zijn op de resultaten.

Het ontwerp van de lessen is gebaseerd op docentenprofielen die vastgesteld zijn voor de docenten Nederlandse Literatuur. Ik heb deze profielen voor leesonderwijs van Engelse teksten uit Alquin gebruikt.

Aanbevelingen

Meer onderzoek op het gebied van leesattitude is gewenst. Gezien het feit dat het lezen van teksten de basis is van kennisoverdracht en dat er steeds meer zelfstandigheid wordt vereist van de leerlingen is een betere leesmotivatie van de leerlingen cruciaal voor effectief onderwijs. Het is van belang dat meer onderzoek wordt gedaan op het gebied van lezen. Net zo belangrijk daarbij is onderzoek te doen naar de didactiek van leesonderwijs en daarbij de effecten van verschillende didactische instrumenten op zowel de lange termijn als op de korte termijn na te gaan. Pas na een grondig onderzoek op dit gebied kunnen de resultaten en analyses gegenereerd worden en conclusies getrokken worden. Engels behoort nu tot de kernvakken en hoge eisen worden er gesteld aan de kennis van de Engelse taal, in het bijzonder aan leesvaardigheid. Meer inzicht is vereist in de effectiviteit van didactiek op het gebied van leesvaardigheid en speciaal in de leeshouding van de leerlingen ten opzichte van Engelse teksten in het voortgezet onderwijs.

VIII. Literatuurlijst

Heizenga, H. (2010). *Aanvankelijk en Technisch Lezen*. Groningen/Houten: Noordhoff.

Howard, V. (2012). *New review of Children's Literature and Librarianship. Peer group influences on avid teen readers*. Verkregen op 23 november via [Tilburg University].

Janssen, T. (1998). *Literatuuronderwijs bij benadering*. In Vries, N. de (2007). *Lezen we nog?* Amsterdam: Stichting Lezen.

Jolles, J. (2013). *Waarom lezen zo belangrijk is*. Amsterdam: VU Amsterdam - Research Institute Faculty of Psychology & Education.

Moerenhout, L. (2012-2013) *Bevorderen van het leesplezier bij leerlingen in het Vlaamse onderwijs*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen – Faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen

PISA 2009 onderzoek (leesmonitor.nu)

Stokmans, M. (2005). *Leesattitude: de motor achter leesgedrag?!* Stichting Lezen -05

Vieira, E.T. Jr & Grantham, S. (2011). *Reading Psychology. Perception of Control, Facilitate Reading Engagement* . Verkregen op 23 november 2013 via [Tilburg University].

Leerlingen Enquête 2

1. Where (in which countries) can you find the ‘smartest kids in the world’? Name three that are discussed in detail in the article.
2. Why is Ms Ripley fairly positive about the US’s chances for the future? Explain in 20 words.

3. Did reading the text make you think more of the theme / subject discussed there?
Geef antwoord aan de hand van een schaal van 1 tot 5. Omcirkel een cijfer.

Helemaal oneens   *Helemaal eens*
1   2   3   4   5

4. Was the text fun to read?
Geef antwoord aan de hand van een schaal van 1 tot 5. Omcirkel een cijfer.

Helemaal oneens   *Helemaal eens*
1   2   3   4   5

5. Was it fun working on the assignments?
Geef antwoord aan de hand van een schaal van 1 tot 5. Omcirkel een cijfer.

Helemaal oneens   *Helemaal eens*
1   2   3   4   5

Leerlingen Enquête 3

1. Name two historical events / movements referred to in the text.
2. How does Levi's (in the person of Mr. Curleigh) see the company's slogan "Now Go Forth". Explain in 20 words.

3. Did reading the text make you think more of the theme / subject discussed there?
Geef antwoord aan de hand van een schaal van 1 tot 5. Omcirkel een cijfer.

Helemaal oneens   *Helemaal eens*
                  1   2   3   4   5

4. Was the text fun to read?
Geef antwoord aan de hand van een schaal van 1 tot 5. Omcirkel een cijfer.

Helemaal oneens   *Helemaal eens*
                  1   2   3   4   5

5. Was it fun working on the assignments?
Geef antwoord aan de hand van een schaal van 1 tot 5. Omcirkel een cijfer.

Helemaal oneens   *Helemaal eens*
                  1   2   3   4   5

Bijlage 2. Lessen - opdrachten

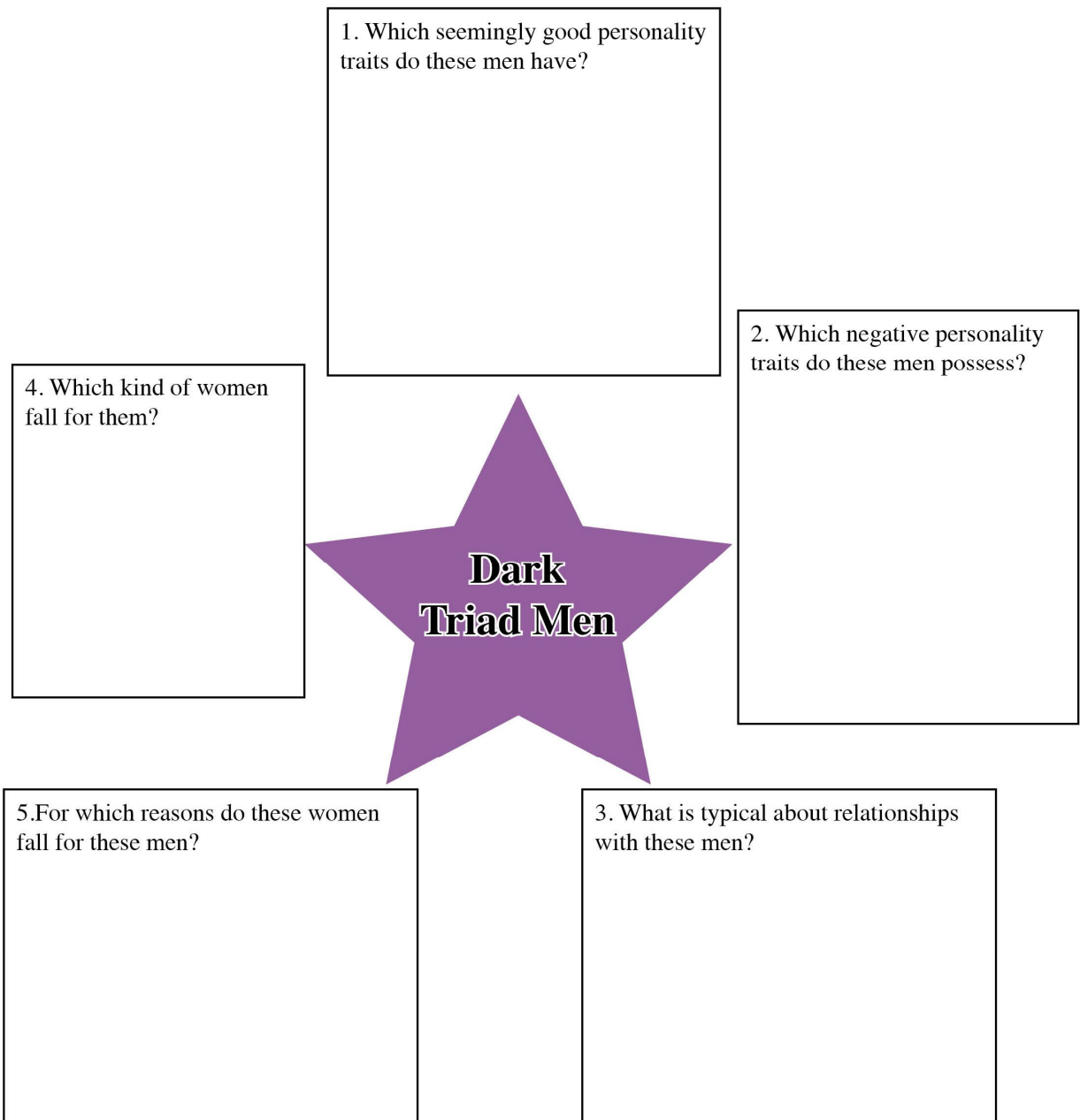
Tekst 1 "What's so right about Mr Wrong"

1. According to the first two paragraphs, which characteristics do women want from men?
2. What seems to be the basic message of the text? Choose the description that fits best:
  - a. The text suggests certain women are attracted to manipulative men because they take risks and live dangerously.
  - b. The text suggests certain women fall for men who don't want to commit because these women are secretly afraid of commitment too.
  - c. The text suggests that women fall for unpredictable men because they actually crave the sensation of doing dangerous and reckless things.
  - d. The text suggests that women with low self-esteem are often attracted to men who don't want to commit.
3. Insert the following subheadings at logical places (always before the start of a paragraph) in the article. Note: the subheadings haven't been placed in the right order yet.
Explain why you have used each particular subheading at that spot.

1. Why are women attracted to Mr Wrong?
2. The dark triad men
3. Long term relationships with Mr Wrong
4. Case study: fatal attraction

4. The article gives a fairly clear description of the Dark Triad men. Suppose you had to make a clear infogram to illustrate an article about these men that gave people the basic characteristics by answering five major questions about these men, how would you answer those five questions, based on the information given in the article? Complete the diagram below, using your own words as much as possible.

Tekst 2 "The smartest kids in the world"

1. Where do you think the 'smartest kids in the world' can be found? Why?
2. How would you define 'smart'?
1. How would you explain the title of the article? Use not more than 3 sentences.
2. What is the opinion given by the Economist about the book reviewed in this article?
On the basis on the article, do you think it is a reliable book? Why?

3. The article mentions several countries that do well in the PISA test and others that don't really perform that well. Read the article and complete the following diagram. Note that some typifications given in the article of successful schools may apply to more than one country, so you can write them for more than one country too. For instance, the fact that teachers are 'held in high regard' seems to go for all of the countries that score high in the PISA tests.

Country:	How does it achieve?	What is typical about this education system?
US		
Poland		
Finland		
Canada		Not discussed in detail.
South Korea		
Germany		Not discussed in detail.

4. What can be concluded about the education in Poland on the basis of the text?
5. Are the following statements about education in South Korea true or false?
- 1 *Ms Ripley thinks that South Korean students are under too much pressure to succeed.*
- 2 *In order to be successful in South Korea, your abilities are more important than your background or wealth.*
- a. a is true, b is false.
- b. a is false, b is true.
- c. a and b are both true.
- d. a and b are both false.
8. Which of the following conditions are beneficial for a child's academic results? Explain your answer by mentioning the line numbers in which the relevant information can be found.
- 1 technologically advanced classrooms
- 2 property-taxed fundings of schools
- 3 not to have too high expectations of students from disadvantaged backgrounds
- 4 spending large amounts of money on education.
9. If you had a firm, would you move your business to Poland for the reasons BAMA companies did? Why? Explain in 50 words.

Tekst 3 "Levi's 501"

1. Do not read the text yet. Just look at the pages. What is according to you the writer's purpose for writing this text?
  - a. historical background
  - b. anniversary
  - c. insight into fashion
2. In the article you can find references to different periods and social movements in the history of the United States and the world. Name as many as you can find.
3. What is so special about the Levi's jeans? Why?
4. What is *The American Dream*? How does it connect to the history of Levi's jeans according to the article?
5. How does Levi's try to be a pioneer in solving the environmental problems? Do you think it really can help?
6. Why is Levi's seen as a representative of "left – coast liberalism"?
7. How does Levi's use changes in society for the marketing of its brand? Is it fair towards the consumer according to you?
8. Explain Curleigh's mantra: "uniform of progress".
9. After reading the article – do you believe that a brand (like Levi's) could be involved in social changes in a positive way? Explain in 50 words.

Tekst 4 "Burma Railway"

1. On the basis of the information given in the work book explain what the following names mean:
  - a. Burma
  - b. Commonwealth
  - c. Gurkha
2. Who was Winston Churchill?
3. Look up (by using Wikipedia, Google Maps) where the Burma Railway was located. Write down the beginning and end of the railway.
4. Why did the Japanese army make the British POWs build the railway line?
  - a. Because they had to find ways of keeping the POWs occupied.
  - b. Because the line had been demolished earlier on in the war.
  - c. Because they lacked the expertise and experience to build such constructions.
  - d. Because they needed it to ship goods to Burma fast.
5. How come that Burma Railway was not known to a broader public?
6. What does Sir Harold think about his first experiences as a soldier, in 1940 (lines 47-61)?
7. Which three reasons are mentioned in lines 62-70 why the Japanese army crushed the Allied force?
7. Does Sir Harold's homecoming experience as described in lines 136-141 match the one described in 22-26? Explain your answer.
9. Describe in 50 words the life of Sir Harold.